

Äratõuge tulevikku. ERMi uus algus

TÕNIS LUKAS
*Eesti Rahva Muuseumi
direktor*

Eesti Rahva Muuseum kannab traditsioonilist rolli eestluse mõtestaja, rahva põhiväärtuste kandja ja järjepidevuse hoidjana. Rahva argielu ja kultuurilist arengut kirjeldatakse tänapäevases võtmes ühise tervikuna Tartus Raadil, uues moodsas ja palju võimalusi pakkuvas majas.

Suurt huvi muuseumi vastu tuleb osata kasutada. See on meie vastutada, et saaksime igat suurt hetke ja sellega kaasnevat võimalust täielikult rakendada, kui tahame traditsioonide ja teadmiste ülekandumist, s.t. jutustada oma lugu nii uutele põlvkondadele kui ka uutele sõpradele, näiteks väliskülalistele. Eesti Rahva Muuseumi (ERM) lugu rääkides on samal ajal hea edasi anda ka eesti rahva ajaloo põhiolendust. Samuti vastupidi – Eesti Vabariigi ajalugu ja kogu rahva saatus ärkamisajast peale on ilmekas illustratsioon omakorda ERMi loo jutustamiseks.

Ärkamisaja kultuuriline tõus ja huvi juurte vastu viis rahva 1909. aastaks oma muuseumi asutamiseni. Iseseisva riigi loomine lõi eeldused ka ERMi tegevuse laienemiseks ja ruumiprobleemi lahendamiseks. Jõuti Raadile, pärast

Vabadussõda eesti kultuurile avanenud senisesse von Liphartide perekonna mõisahoonesse ja tehti sellest põlisrahva kultuuritempel, kuhu mahutati ka seni nägematu püsinäitus. ERM muutus üle riigi teada-tuntud sümboliks. Seega tähendas Eesti Vabariigi sõdadevaheline sõltumatus ajajärk ka muuseumile õitsengut. Edasine okupatsioonide aeg tõi hävingu hoonele, mis sai pihta 1944. aasta augustilahingutes. Aga mitte ainult. Nõukogude võim püüdis hävitada lisaks vormile ka sisu, eriti võtta temalt rahvusliku sümboli väärtust. Muudeti muuseumi nimi, jagati laiali kogud. Ometi säilis muuseumi põhituum aastakümneid Etnograafiamuuseumi nime varjuski ja kui 1980ndate teises pooles tekkis uuesti püüd iseseisvuse poole, ühendas eesti rahvast ka mälestus Eesti Rahva Muuseumist ning muuseumi taastamisest sai väärikas eesmärk. 1987. aastal tellis Etnograafiamuuseumi tollane direktor Aleksei Peterson Poola restaureerimisfirmalt Budimex Raadi lossi taastamise projekti, 1988. aasta märtsis taastati juba ka Eesti Rahva Muuseumi nimi. See viimane oli märguandeks tuhandetele Tartu muinsuskaitsepäevadest osavõtjatele, kes esialgu lihtsalt ekskursioonina välja kuulutatud ettevõtmisel liikusid 17. aprillil ühtse rongkäiguna läbi linna Raadile, et juba paar päeva varem uuesti avalikkuse ette toodud sinise, musta ja valge kanga all seal üks võimas miiting maha pidada. Suured riidekangad lehvitsid rongkäigu eel Eesti Üliõpilaste Seltsi taastajate käes küll veel eraldi varrastel,

kuid rahva hulgas oli juba ka väiksemaid kolmevärvilisi lipukesi ning täiesti avalikult nõuti okupatsioonivägede lahkumist tollasest militaarlennuväebaasist, mis oli aastakümneid okupeerinud ja lagastanud ka Raadi lossi ja selle ümbrust. „Raadi vabaks!” oli kirjutatud mitmele plakatile ja need kõnelesid tollastele okastraadi taga seda sündmust tähelepanelikult jälginud vene sõjaväelastele selget keelt. Rahvas oli oma muuseumit tõesti vabastama tulnud. Seda mõistis hästi ka tollane Tartu garnisoni ülem, hilisem Itškeeria Tšetšeeni Vabariigi president Džohhar Dudajev, kes keelas sõduritel miitingul osalejate häirimise ja tegi hiljem palju selleks, et rahvas uuesti oma kultuuritemplisse pääseks. Kui peagi algasid Raadi lossi varemete korrastamiseks üldrahvalikud talgud, avanes esialgu muidugi trööstitu pilt, kuid talguliste vaimustust mitmel massilise osavõtuga tööpäeval see ei

vähendanud. Nii nagu Raadi sai ka kogu Eesti rahvaliidumise tulemusena peagi päris vabaks ning iseseisvuse taastamine 1991. aasta augustis ja hilisema esimese okupatsioonijärgse põhiseadusliku valitsuse ametisse astumine tähendas uut tõusu nii eestlaste iseolemises kui ka Eesti Rahva Muuseumi käekäigus. Peaminister Mart Laari juhtimisel võttis valitsus muuseumi saatuse kohe ka enda südameasjaks. Alustati muuseumi uue peahoone ehitamise tõsisemat kavandamist – 1993. aastal Tartu kesklinna Toomemäe vastas-nõlvale muuseumihoone rajamiseks korraldatud arhitektuurikonkursi võitsid Ra Luhse ja Tanel Tuhala tööga „Põhja Konn”. Muuseumi tähenduse ühiskonnas nähtavaks tegemiseks ja meelde tuletamiseks toetati vahepealse ajutise variandina endise Tartu raudteelaste klubi ümberehitamist muuseumi näitusemajaks. Selle valmimisega 1994.

Talgulised saabuval Raadi mõisapargi korrustustöödele.

Foto: Jüri Karm

aasta mais avati ka aastakümneid puudu olnud eesti kultuuri ja ajalugu tutvustav püsinäitus „Eesti. Maa. Rahvas. Kultuur”. Samal ajal loodi ka Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts, mille eesmärk oli laiendada avalikku toetuspinda muuseumi päris uue hoone ehitamise algatusele. Seega liikus kõik vääramatult uue hoone ehitamise suunas ja selle edu eelduseks oli kahtlemata riiklik iseseisvus, sest ühe rahva identiteedi ja sümbolite ausse tõstmine on võimalik ainult vabas riigis, kus valitsusele kuulub nii vabadus kui ka vastutus. Keegi teine ei võta rahvusmuuseumi rajamist kunagi tõsisemalt kui rahvas ise ning lootat ei ole ses asjas olnud ei Moskvale, kes töötas ju rahvaste iseolemisele üldse vastu, ega ka Brüsselile, kes küll toetab rahvaste enesemääramist, kuid just seetõttu ei hakka selle rahva tööd tema eest ära tegema. Eesti Rahva Muuseumi pidid ikka rajama eestlased ise – oma valitsuse ja Riigikogu otsuste alusel. 1996. aasta novembris kinnitaski tollane Riigikogu koosseis eesmärgiks Eesti Rahva Muuseumi uue hoone rajamise. Tõsi, enne seda otsustati valmis ehitada Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning Eesti Kunstimuuseumi uued hooned. Kui need valmis, oligi järg ERMi käes. Kuigi vahepeal oli kaalutud ka alternatiivseid ideid, leppisid muuseumi direktor Jaanus Plaat ja tollane kultuuriminister Urmas Paet 2003. aastal lõplikult kokku, et uus hoone tuleb siiski Raadile. 2005. aastal kuulutati välja rahvusvaheline arhitektuurikonkurss, mille võitjaks kuulutati 2006. aasta jaanuaris noorte Pariisi arhitektide Lina Ghotmeh', Dan Dorelli ja Tsuyoshi Tane töö „Mälestuste väli”, mille motiiviks oli eesti kultuuri vabastamine okupatsiooni ikkest, vastandades endist nõukogude militaarlennuvälja ja plaanitatavat kultuuritemplit, paigutades selle vormilt tulevikku tõusva hoone kontrastiks ühe endisaegse lennuvälja raja lõpetuseks. Palju kõneainet pakkunud konkursi tulemust pidi žürii eesotsas oma juhi, tollase kultuuriministri Raivo Palmaruga hoolega põhjendama,

sest uut üllatavat arhitektuurilist vormi ei olnud avalikkusel alguses kerge omaks võtta.

Võidutöö selgumise hetkeks oli Eesti Rahva Muuseumi etteotsa asunud Krista Aru, senine Kirjandusmuuseumi direktor, kelle avatud suhtlemine ja avar visioon rahvusmuuseumi arendamiseks aitasid veenda nii laiemaid hulki kui ka riigijuhte lõplikult muuseumi hoone ehitamise vajalikkuses. Pärast aastatepikkust

Eesti Rahva Muuseumi pidid ikka rajama eestlased ise.

ettevalmistust ja pidevat põhjendamist langetas Andrus Ansipi valitsus 2012. aastal ajaloolise lõpliku otsuse kavandatud hoone Raadile ehitada. Otsustati ära ka rahastamismudel ja projekti juhtimise andmine Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile. Nii sai kultuuriminister Rein Lang 2013. aasta jaanuaris anda rahulolevalt allkirja Vabariigi Valitsuse, RKASI ja AS Fund Ehitus vahel sõlmitud ehituslepingule.

Aastatepikkune ettevalmistusperiood oli üle läinud juba tegelikuks hoone rajamiseks ja nõnda hakkaski samm-sammult lähenema aeg, mil muuseumi pere pidi olema kindla peale valmis oma loominguga avalikkuse nõudliku pilgu ette astuma juba uues moodsas ja palju võimalusi pakkuvas majas. Ehitusala ettevalmistamine algas 2013. aasta kevadtalvel ja nurgakivipaneku tseremoonia toimus 30. aprillil, mil üliõpilaste volbrirongkäik ühines Raekoja platsil ERMi nurgakivi panema suundunud ja Kuperjanovi tänava näitusemaja ning senise Veski tänava peahoone eest lähtunud rongkäiguga, nii et kokku üle kahe tuhande osavõtjaga rahvajõgi „voolas” Roosi tänavat pidi muuseumi tulevase uue kodu asukoha suunas ja kõigil

pealtnägijatel, muuhulgas ka vaimustunud arhitektidel tuli vaid imestada, kui tähtsaks ja omaks kohalik rahvas oma muuseumit peab. President Toomas Hendrik Ilves lausus nurgakivi paneku tseremoonial selle päeva ettevaatavat tähendust silmas pidades: „Et saja aasta pärast mõistaksid me järeltulijad siia tülles, kuidas me ise elasime siis, kui me selle nurgakivi siia asetasime.” Tõesti, eesti mõtte uus kodu hakkaski järgnevatel päevadel jõudsasti kasvama ja kerkima.

UUE OOTUS KUJUNDAS MUUSEUMI IGAPÄEVA. Alles 2015. aastal hakati laiemalt harjuma mõttega, et küllap

muuseumi uus hoone ka valmis saab, kui teda kord juba ehitama on hakatud. Ehitus käiski kolmandat aastat, kuid kuna eelnev ootuste aeg oli olnud nõnda pikk, siis tõsisasi, et nüüd juba müürid kerkivad ja hoone peaks aasta lõpuks ehituslikult valmis saama, jõudis paljudele väljaspool muuseumi päriselt kohale vist ikkagi alles suhteliselt hiljuti. Mõni ikka küsis veel, et kas juba ehitate ja need, kes teadsid, et ehitatakse, pöördusid ikka vahel mõne hea ideega, mida kõike näitusele välja panna võiks, arvates, et küllap siis nüüd algab ka uute näituste ettevalmistamine. Samas kui meie näituste töörühmadel oli peaaegu kõik selleks ajaks tegelikult juba

Talu elu, talu ilu. Vaade Eesti kultuuri püsinäitusele.

Foto: Anu Ansu

Soome-ugri Volga rahvastega saab teha tutvust pulmatraditsioonide kaudu.

Foto: Anu Ansu

detailideni läbi mõeldud. Teemad ja nende vahekorrad olid ammu paigas. Selline väline huvi näitas selgelt, et muuseum läheb rahvale korda ja et üldjoontes seostati meid kõigega, mis Eestile peaks tähtis olema. Aga näitas ka seda, et detailset kursisolekut muuseumi igapäevatööga avalikkuses ikka ei ole. Tõsi, täiendavatest ideedest ei ole kunagi küll, sest loomingulises protsessis ikka muudatusi tuleb ja esemete lõplike nimekirjadeni jõutigi tõesti 2015. aasta sügiseks.

Kolimise ettevalmistamine muutus järjest detailsemaks. See tuli targalt läbi viia, sest kavandatud oli sadade koormate liigutamine mitme kilomeetri

taha ja edasi veel oma alalistele riiulitele ja sahtlitesse nii, et esemed oleksid hoitud. Kogude heade tingimuste ootuses muuseumirahvas ju uue hoone ehitamist nii kangesti soovinud oligi. Kogu selle ootuste aja olid need ka jõudsalt kasvanud. Kui 1962. aastal oli muuseumi esemekogus 65 022 eset, siis 1993. aasta lõpuks oli neid 108 332 ning praegu koguni 144 222. Fotokogu eksemplaride arv on tõusnud 1962. aasta 63 289 pealt 346 582-le 2016. aasta sügisel. Kui eelnenud aastakümnetel paiknesid kogud laiali mitmes kohas, mh ka Pauluse kirikus Riia tänaval ning Püha Aleksandri kirikus Sõbra tänaval, siis nüüd on Eesti Rahva

Muuseumi kõik kogud Raadil, nii uues peahoones kui ka mõisasüdamesse rajatud hoidlaruumides.

Ühesõnaga, muutused, mis muuseumis praegu käsil, ei ole tehtud üleöö, vaid on olnud plaanis juba mõnda aega. Uus maja oma lahendustega loob meile muidugi uue raami. Seepärast saab kõiki tegevusi ja esile kutsutud või ise tekkinud muudatusi käsitleda vaid seostes. Korraga muutuvad

Muutused ei ole tekkinud üleöö, vaid on olnud plaanis juba mõnda aega.

nii asukoht, roll kui ka organisatsioonimudel. 2015. aastal valmis muuseumi uus ettevaatav arengukava aastateks 2017–2020. Kuigi praegu veel kehtiv arengukava kestab ametlikult 2016. aasta lõpuni, on uue peahoone kasutuselevõtt toonud juba sel sügisel nõnda palju uut, mida tuli osata ette näha ja kirjeldada. Hakkasime arengukava aruteludega pihta juba 2014. aastal, mil kõik osakonnad kujundasid oma koosolekutel seisukohad arengu põhisuundades. Sel tasandil said kaasa rääkida kõik, kes soovisid. Edaspidi töötasid juba töörühmad suunajuhtide eestvedamisel. Peatoimkonnaks oli muuseumi juhatus, kes arutas ettepanekuid korduvalt. Kõigepealt saime sõnastatud muuseumi missiooni ja tulevikupildi lühikirjelduse. Neid arutasime ka kevadisel nõukoja istungil selle kogu liikmetega. 2015. aasta sügisel vormistasime lõplikult kogu teksti koos uue juhtimismudeliga. Kui seni oli meil ikka tavaks kurta, et muuseumis ei ole piisavalt head struktuuriüksuste vahelist info- ja tööjaotust ning sellest tingitult ka koostööd, siis uus mudel, millesse kuuluvad horisontaalselt kõiki põhiosakondi teenindavad teenistused ja vertikaalse ülesehitusega põhifunktsioonide kaupa

liigitatud spetsialiseerunud osakonnad, peaks omavahelise tegevuse korralduse selgemaks muutmisega need hallid laigud ära katma.

RAADI JA EESTI RAHVA MUUSEUMI

AU. Kui Austraalia keskkonnaajaloolane Libby Robin üle-eelmisel aastal muuseumi näitusetegijatega kohtus, oli ta soovitanud ERMi jutustatava loo kujundamisel arvestada ka koha lugu. Sisuliselt sellestamast on lähtunud ka arhitektide kontseptsioon, milles kandev oli kontrast okupeeritud territooriumil laiutanud militaartsooni ja ühe vaba rahva kultuurikantsi vahel ning muuseumi sümboolne roll hea võidus kurja üle. Tõepoolest on ERMi lugu laiemalt ja seega ka Raadi lugu väga hea jutustada Eesti ajaloo taustal ning vastupidi – kodumaa ajaloost saab vägagi hästi tõmmata paralleele muuseumi looga. Pealegi ei käsitle me muuseumina ainult uut uhket ehitust, vaid kogu avatud kultuurikeskkonda Raadil, mille osaks on maja kõrval ka ligi 50 hektarit väliala. Seal on koos nii uus kui vana, muuhulgas meie käsutuses varemtena seisev Raadi mõisahoone, millega on seotud veel praegugi elava põlvkonna helge mälestus ja muidugi ERMi ajalooline autunne. Oleme võtnud kohustuse 2018. aastaks välja selgitada, kuidas seda edaspidi kasutada – senisel moel lihtsalt ajutise aia taha lagunema jätta neid ei saa. See paistaks lahtise haavana, eriti nüüd, kui kõik muu ümberringi korda saab. Nüüdseks on linnakodanikud teinud ettepaneku nn Raadi loss taastada. Kui sellele ei pruugi hammad peale hakata, siis varemete konserveerimine tasemeni, et mõningate kindlustustöödega saaks nende vahele inimesi jalutama lasta ja seal kontserte ning muid avalikke ettevõtmisi korraldada, peaks ikka jõukohane olema. Igale juhul peaks mõisasüda ka edaspidi jääma muuseumi hallata ja mitte minema RKASi vara hulka, sest muuseumil on Raadiga seotud ajalooline vastutus ja me tahame säilitada seda välialade koosseisus

ka tulevikus, samal ajal kui mõnele muule omanikule võiks hakata tunduma, et uus muuseumihoone ERMil juba on, miks neid muid territooriume siis enam vaja ...

On siiski vaja, sest muuseum ei ole pelgalt maja karp ja selle sisu, vaid avatud kultuurikeskkond mitmekesiste võimalustega. Pealegi, nagu öeldud, on Eesti loos ERM nabanööri pidi Raadiga seotud ja moraalne vastutus, et see ühine lugu edasi kehtaks, lasub meil.

Uue hoone ja mõisasüdame vahelisele maa-alale hakkasime rajama nn Teemaparki. Ehitustööd algasid ja projekt sai viimistletud selliseks, et neist hektaritest peaks saama mõnus harivate tegevuste ja vaba aja veetmise koht. Eksperimentaal-arheoloogia alastele huvitavatele tegevustele ja muistsete tehnoloogiate

katsetamisele ning „ajarännakutele” mõeldud osa sellest alast paneme elama koos teadlastega Tartu Ülikooliga sõlmitud lepingu toel.

RAHVUSMUUSEUMI PASSIOON. Eesti Rahva Muuseum ei ole nüüdses olukorras enam kõigege tegelev katusmuuseum. Ta on üks muuseum Eesti vähem või rohkem spetsialiseerunud (valdkondlikud,

*Igal juhul peaks
mõisasüda
ka edaspidi jääma
muuseumi hallata.*

Sisekujunduses ühendab soome-ugri rahvaid jõe motiiv.

Foto: Anu Ansu

Kes olid need, kes elasid oma igapäevast eesti elu? Mannekeenid nagu elus inimesed.

Foto: Anu Ansu

Partnerite valmisolek rahvusmuuseumiga koostööd teha rõõmustas väga.

piirkondlikud) muuseumide reas. Meie roll on kirjeldada rahva argielulist ja kultuurilist arengut üldisema tervikuna, mis tähendab, et meie vaade on kõiki käsitletud valdkondi üldistav. Kes olid need, kes elasid oma igapäevast eesti elu – mitte statistiliselt, vaid inimestena. Ühesõnaga, ERM puudutab oma tegevustes ja näitustes põgusalt paljusid teemasid, kuid me ei püüa dubleerida teisi muuseume – ei ole me kitsamas tähenduses ei ajaloo-, kunsti-, põllumajandus-, vabaõhu- ega meremuuseum, spordimuuseumiks olemisest rääkimata.

Eesti Rahva Muuseum ei ole kaua aega olnud rahuldavalt ligipääsetav ja pole oma varasid näitustele välja tuua saanud, nii et ainult vähene osa Eesti inimestest on seni meieni tee leidnud. Selle asjaolu vilju saime

maitsta muuseumi asukoha diskussioonis nii varemalt, kui osa inimesi ei mõistnud, miks muuseumi uus vägev hoone just Tartusse ehitatakse, kui ka nüüd, mil suurem osa neist, kellega avalikus ruumis kõiksugu kampaaniate käigus suhtlesime, polnud muuseumis käinudki. Eesti Rahva Muuseumi nime oldi siiski kuulnud. 2015. aastal hakkas ERMi konkreetsem tuntuks suurenema, sest leidsime ajakirjanduses üha rohkem äramainimist. Sügise hakul teadis ERMi (spontaanselt või aidatult) 82 protsenti Eesti 15–74aastastest elanikest. Võib öelda, et partnerite valmisolek ERMi kui rahvusmuuseumiga koostööd teha rõõmustas väga. Seda kogesime nii eelmüügi piletite (lubatähtede) müümise kampaanias kui ka väliala rajatiste finantseerimiseks toetajatega läbi rääkides. Nüüdseks juba teame, et esimese kuuga (1. oktoobrist – 1. novembrini) külastas muuseumi üle 32 000 piletiga külastaja.

Suhted teiste muuseumidega on arenenud võrdse koostöö vaimus. ERMi asi ei ole oma tähtsust kuidagi eriliselt rõhutada, vaid pigem anda tuge ja sisulist abi väiksematele muuseumidele.

Näiteks vastutame Eesti Vabariigi 100. aastapäevaks ettevalmistatava üleriigiliselt muuseumide ühistööle rajatud koostööprogrammi „Läbimurre või lahtihüpe” eest, mille raames antakse osalemisvõimalus kõigile Eesti muuseumidele ning mis peaks lõppema 2018. aastal ERMi hoones avatava kokkuvõtenäitusega.

Oleme arutlenud, kas teadusteater kui niisugune võiks olla ka humanitaarteaduste väljenduslik, mõtlemapanev ja meelelahutuslik osa, et seeläbi tutvustada ühe spetsiifilise valdkonna teaduslikke avastusi ning tuua seda rahvale lähemale. Kuidas ühendada ajaloo, kirjanduse, folkloori, geograafia, loodusloo õpetamist ja pärimuskultuuri elavdamist kõikkvõimalike etenduskunstide, osaluse ja eksperimentaalse kogemuse saamise kaudu. Seda algatust põhjendab soov hakata aktiivselt kasutama senisest avaramaid tingimusi sedalaadi teatraalsete elamuste

pakkumiseks. Meil on lausa kohustus olla innovatiivne, seega teistele võimalust mööda eeskujuks.

Üldrahvalikkust on aidanud esile tuua uue kujunduse kasutamine ERMi toodetel ja infomaterjalidel. Hoogne ja moodne kujundus kasvas meie olemusse ning muutus seega esialgu harjumatu varsti päris loomulikuks 2015. aasta jooksul.

Kokkuvõttes oleme ehk rahvusmuuseum pisut teises tähenduses, kui selle üle saja aasta tagasi asutajad eesmärgiks seadsid, sest aeg ja olud on lihtsalt teised, kuid kanname rahva muuseumina oma traditsioonilist järjepidevat rolli edasi, olles kujunenud eestluse mõtestajaks, rahva põhiväärtuste kandjaks ja järjepidevuse hoidjaks. Nagu ütleb arengukava: „ERM säilitab ja vahendab rahvuslikku kultuuripärandit, loob uusi teadmisi ning teeb need kättesaadavaks tänapäevastes sotsiaalsetes kanalites

Pärand saab kättesaadavaks ka uusimate tehnoloogiliste vahendite abil.

Foto: Berta Vosman

uusimate tehnoloogiliste vahendite abil.” Meie muuseumisse kutsuv tunnuslause „Ela eestlaste elusid” tähendab just seda. Muuseum on kui rahva kodu – ta võtab kõigilt rahva liikmetelt natuke osalust ja tähelepanu, kuid annab palju vastu identiteeditoena, enesekindluse varaaidana.

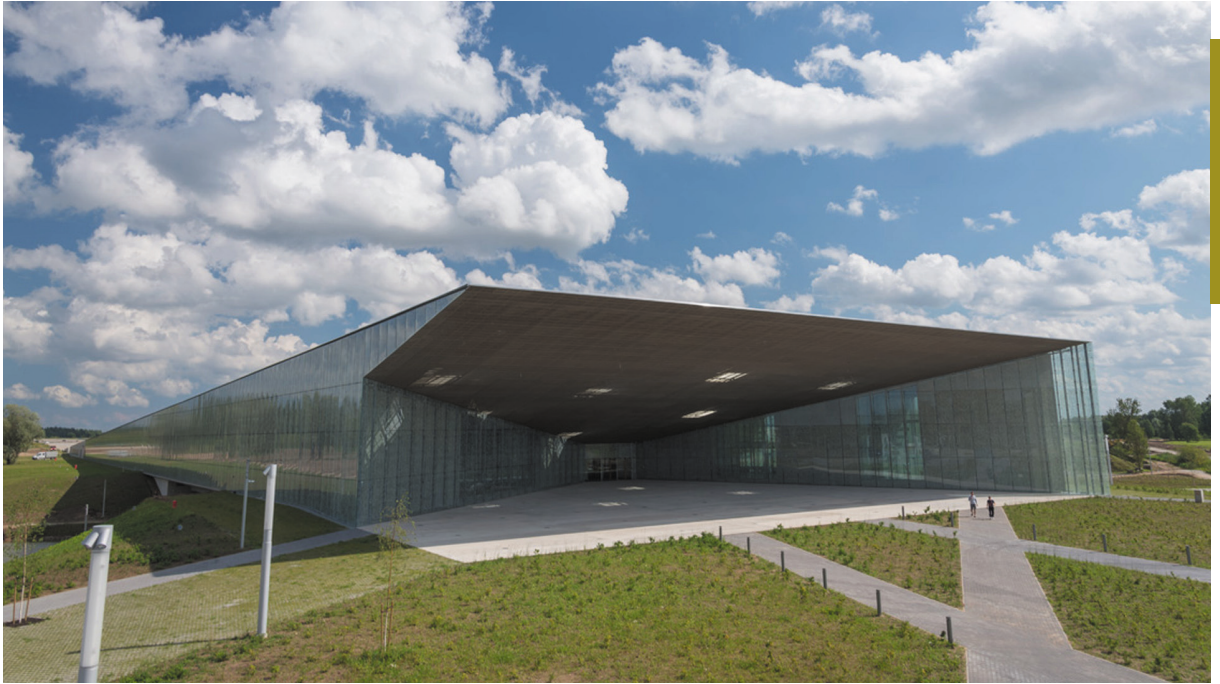
TASAKAAL VAJADUSTE JA VAHENDITE VAHEL. Kuigi Eesti Rahva Muuseumi uut arengukava ja juhtimismudelit koostades oleme märganud kasvavat vajadust majandustegevuse järele nii selleks eelduste loomisel, näiteks kompetentseid uusi töötajaid värvates, kui ka suurema tähelepanu pööramisel müügi- ja teenindusvaldkonnale, jääb muuseum ikkagi truuks oma põhitegevusele – Eesti Rahva Muuseum on ja jääb kultuuri-, teadus- ja haridusasutuseks. Seejuures tõuseb meie jaoks uudsena

esile õpetamine kui funktsioon. Sisuliselt on käivitunud hariduskeskus, töötasime välja hulga haridusprogramme, mille pakkumine peaks olema koolidele üks uue maja tõmbenumbreid. Kuigi paaril viimasel aastal on teadustegevuses peaaegu jäagitult pühendatud näituste loomisele, on see olnud siiski ka sihiseadmise aeg. Meie senistele teadusuundadele lisaks hakkame teadusdirektor Pille Runneli eestvedamisel arendama rohkem ka toidukultuuri uurimist. Taotlesime täiendavat rahasummat selle ala teaduskompetentsi suurendamiseks. Seda on siiski vaja ka kogu ERM-i teaduspoole arendamiseks, sest 2017. aastal seisab meil ees teadustegevuse evalveerimine, mis toimub iga seitsme aasta tagant ja mille edukas läbimine oleks eelduseks teadusasutusena oma ajalooliselt loomuliku etnoloogiakeskuse missiooni jätkamisel.

Tänapäevast kivieaga viival ajarajal kohtab palju tuttavat, näiteks eesti teatrite repertuaarist.

Foto: Berta Vosman

Eesti Rahva Muuseum on tagasi Raadil uue ja maailmas ainulaadsena.

Foto: Arp Karm

Kaudselt toetab ERMi kui teadus-asutuse kuvandit ka see, et saime oma kogusse tuntud psühholoogi ja mäluetoolase Endel Tulvingu isikufondi, millest suurem osa arhiivi tarbeks korrastamisest on juba tehtud. Kogude täiendamine jätkub suure avaliku tähelepanu all, paljud pöörduvad oma kultuuriloolise ainese paigutamiseks just Eesti Rahva Muuseumisse.

Kuna uus maja on keskkond ning selle ja ka selles leiduva asutuse arendamine nõuab senisest aktiivsemat ja professionaalsemat majandamist, tõuseb nii töötajaskonnas kui ka tegevuste üldmahus märgatavalt müügi- ja teenistustegevuste, muu hulgas sündmuskorralduse ja turunduse osakaal. Kuigi uue struktuuri käivitasime alles selle aasta 1. augustil, olime juba viimasel paaril aastal loonud eeldusi uute valdkondade arendamiseks uue maja projekti rahastamist ära kasutades. See aitas varakult alustada

omanäoliste suveniiride kujundamise ja tellimisega, muuseumipoe ja söögikohtade tegevuse planeerimisega. Juba eos oleme aga arvestanud vajadusega mitte kalduda liigsesse kommertslikkusse ning säilitada oma väärikat nägu pigem kultuurikoldena. Nii ei saa omatulu teenimine muutuda tegevuseks iseenesest, vaid peab teenima meie põhimissiooni rahvusmuuseumina. Selle oluline osa on kahtlemata arendamine – valmisolek minna kaasa uuenenud tehnoloogiliste vajadustega ning tegeleda pidevalt uute näituste ja teadus- ning haridusväljundite ettevalmistamise ja elluviimisega. Me ei saa leppida, et avanud uue, maailmas ainulaadse ja oluliste ajakohaste uuendustega muuseumi, hakkaksime kohe pärast hoogsat algust ajast maha jääma. Silmapaistval museooloogilisel tasemel jätkamise kindlustamine on ka ERMi majandustegevuse eesmärk. Valdkondade vahel peab valitsema tasakaal.

Tasakaalukus ja tarmukus koostöös uuendusmeelsusega võiks kokkuvõttes jäädagi iseloomustama Eesti Rahva Muuseumi sel aastal tehtud arenguhüpet. Eeldused ambitsioonika arengukava elluviimiseks on loodud.

Päris valmis ei saa muuseum muidugi kunagi, aga neist arengueesmärkidest tootsin ikkagi välja kolm:

- ▶ ERM laiendab oma haaret rahvusvaheliste kontaktidega teadusasutuseks,
- ▶ ERMi on 2020. aastaks külastanud juba kõik samal aastal põhikooli või gümnaasiumi lõpetajad,
- ▶ muuseum Raadil saab arvestades võimalusi nii hoones kui ka välialal Eesti populaarseimaks kultuuriselt vaba aja veetmise kohaks.

Eesti Rahva Muuseumi uue peahoone nurgakivisse paigutatav metallvutlar hakkab uhkelt vähevankril muuseumi vanast hoonest uude liikuma.

Foto: Arp Karm